

LINA PLAUŠINAITYTĖ, JOANA PRIBUŠAUSKAITĖ,
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ, VILMA ZUBAITIENĖ

Akademinių frazių sąvadas: pagalba rašantiems baigiamuosius darbus

Lietuvoje esama akademinių ar mokslinių tekstų rašymo didaktikos tradicijos, nors ji ir nėra tiek išplėtota kaip anglosaksų šalyse. Tai pasakytina ir apie studentų akademinio rašymo lietuvių kalba tyrimus – pabrėžiama jų svarba ir nauda¹, bet tokių tyrimų nėra labai daug². Didaktiniai mokslinių tekstų rašymo nurodymai Lietuvos studentams paprastai būna suformuluoti įvairių aukštųjų mokyklų dėstytojų parengtuose metodiniuose leidiniuose, skirtuose kurio nors dalyko ar krypties studentams (plg. Kvašytė, Macienė 2010; Rimkutė, Utkā 2012; Vilkienė 2016). Paprastai juose išdėstomi darbui keliami struktūros ir turinio reikalavimai, tačiau dauguma tokių nurodymų yra aprašomojo pobūdžio, kartais remiamasi verstine didaktine literatūra (Rienecker, Jorgensen 2003). Autoriai dažnai renkasi mokymo(si) iš klaidų metodiką. Pavyzdžiui, tokia metodika taikoma Aušros Maslauskaitės mokomojoje knygoje „Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai“ (2008), pirmiausia skirtai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos studentams. Nemažą knygos dalį sudaro skyrius „Akademinis raštingumas“, jame ne tik pateikiami akademinio darbo rašymo principai ir taisyklės, mokslinio teksto pastraipos struktūra, bet ir duodama akademinių darbų klaidų pavyzdžių: rašoma ne moksliniu stiliumi; dėstomi ne argumentai, o asmeninė nuomonė; argumentas grindžiamas netinkamais informacijos šaltiniais; nėra nuorodų į informacijos šaltinį; rašoma netiksliai; per daug minčių viename sakinyje; pastraipoje pateikiami keli nesusiję teiginiai; pastraipos nesiejamos tarpusavyje ir t. t. (Maslauskaitė 2008: 24–35).

Reginos Kvašytės ir Jurgitos Macienės mokomojoje knygoje „Mokslinio darbo pradmenys“ (2010) taip pat gana daug dėmesio skiriama studentų mokslo darbų kalbinei raiškai ir pateikiama nemažai tokios raiškos pavyzdžių. Teiginius autorės iliustruoja pavyzdžiais iš Šiaulių universiteto dėstytojų straipsnių ir studentų darbų. Jos formuluoja nurodymus, kurių reikia laikytis, pavyzdžiui, rašant išvadas: „NEDERA: 1. Rašyti abstrakčias, per daug plačias, nesusijusias su gautais rezultatais išvadas. 2. Kalbėti apie dalykus, tiesiogiai nesusijusius su atliktu ir aprašytu tyrimu. 3. Cituoti kitų autorių minčių

¹ „Metakalbos [čia suprantamos kaip kalba, kuria aiškinama rašomo teksto struktūra, – autorės] tyrimas svarbus teoriniu, ir ypač praktiniu požiūriu – siekiant tobulinti akademinius tekstus, mokant studentus tiriamojo darbo ir jo raiškos“ (Alaunienė 2005: 67).

² Studentų kalbos tyrimų yra atlikę Zita Alaunienė ir Vidas Valskys (Alaunienė 2005; Alaunienė, Valskys 2009). Apie lietuvių kaip akademinės kalbos specifiką apskritai per pastarąjį dešimtmetį buvo parašytas ne vienas straipsnis ir parengta Jolantos Šinkūnienės monografija (žr. autorės bibliografiją <https://jolantasinkuniene.wordpress.com/publications/>). Mokslo kalba domėtasi rengiant Lietuvių mokslo kalbos tekstyną CorALit (<http://coralit.lt/node/7>). Tačiau visi jų tyrimai skirti specialistų (doktorantų ir mokslininkų) akademinės kalbos tyrimams.

(turi būti daroma tekste). 4. Kartoti darbo tikslo, uždavinių, sąvokų apibrėžimų. 5. Minėti daug įvairių pavyzdžių. 6. Pateikti lentelių, paveikslų“ (Kvašytė, Macienė 2010: 45).

Tuose metodiniuose nurodymuose, kur kalbos dalykai aptariami kiek plačiau, daugiausia dėmesio tenka taisyklingos ir netaisyklingos vartosenos klausimams, kalbama apie atskirų gramatinių ir semantinių kategorijų raiškos galimybes ir būdingiausias klaidas (Akelaitis, Pečkuvienė, Žilinskienė 2009; Celiešienė, Džežulskienė 2009; Kazlauskienė, Rimkutė, Bielskienė 2010).

Vienas iš naujausių leidinių – Vaidos Buivydienės, Raimundo Kirvaičio, Linos Rutkienės, Rasuolės Vladarskienės vadovėlis „Akademinė ir profesinė kalba: tekstų ypatybės ir kūrimas“ (Buivydienė ir kt. 2019). Jame aprašomi konkrečių mokslo sričių panašumai ir skirtumai, supažindinama su akademiniais tekstais, jų žanrais, viešųjų kalbų struktūra, informacijos šaltinių skirstymu, taisyklingumo reikalavimais, akademinė etika, pateikiama rekomendacijų rašytinei ir viešajai sakytinei kalbai.

Taigi metodiniuose nurodymuose daugiausia kalbama apie darbo turinį ir struktūrą, loginę minčių dėstymo ir analizės aprašymo eigą, išvadų pagrįstumą, akademinės literatūros naudojimo, citavimo bei perfrazavimo principus bei sunkumus, bet mažiau dėmesio skiriama konkretiems kalbos reikalavimams, teikiama konkrečių siūlymų, kokios kalbinės priemonės padeda paprasčiau ir patogiau dėstyti mintis, organizuoti ir sistemingai pateikti žinias, analizės rezultatus ar išvadas.

2017–2019 m. Vilniaus universitete buvo vykdomas mokslinis projektas „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“³. Jo tikslas buvo ištirti, kaip studentų rašto darbuose vartojamos akademinės frazės. Naudotasi specialiai sukurtu penkių pagrindinių mokslo sričių (humanitarinių, socialinių, biomedicinos, fizinių ir technologijos mokslų) pirmosios pakopos studentų darbų tekstynu. Daugiausia dėmesio skirta pastoviųjų kalbos junginių vartojimo dėsningumams ir galimiems vartojimo trūkumams. Įvardytos ir išanalizuotos dažniausiai vartojamos frazės (jų pamatą sudarantys akademiniai žodžiai ir kolokacijos), nustatyti jų gramatiniai modeliai, aprašyta vartojamų frazių įvairovė arba jos stoka, junginių formų ir tipų variacijos, dažnumas tam tikros dalykinės srities tekstuose ir funkcijos. Taip pat buvo tiriamas frazių taisyklingumas ir mėginama nustatyti, ar esama konstrukcijų, atsiradusių dėl užsienio kalba skaitomos mokslinės literatūros įtakos, vertinama, kiek turtinga studentų raiška. Svarbiausias projekto tikslas – remiantis iš tekstyno atrinkta mėdžiaga ir atliktais tyrimais parengti interaktyvųjį atviros prieigos akademinės kalbos frazių (pastoviųjų žodžių junginių ir didesnių frazių) sąvadą.

Mūsų požiūriu, tinkamai parinktos kalbinės priemonės yra ne tik būdas atskleisti teksto struktūrą ir rišliau bei aiškiau aprašyti tyrimo objektą ir išdėstyti rezultatus. Jos padeda ir skatina mąstyti apie tai, kas daroma atliekant tyrimą, kokių klausimų kyla, kokių atsakymų ieškoma, kokios yra reiškinių priežastys ir pasekmės. Todėl, remdamosi specialiai sukurtu studentų darbų tekstynu, atliktais tyrimais ir Lietuvos mokslo

³Plačiau apie projektą ir publikacijas žr. www.fraziskumas.flf.vu.lt.

kalbos tekstyno duomenimis, sukūrėme struktūruotą akademinių frazių sąvadą, kurio medžiaga būtų pagalba rašant baigiamuosius ar kitus mokslo darbus. Interaktyvūs akademinių frazių sąvadas pasiekiamas internete adresu www.frazynas.flf.vu.lt.

Vienas iš pagrindinių uždavinių kuriant sąvadą buvo sugalvoti logišką ir patogią frazių pateikimo ir paieškos sistemą. Remdamosi užsienio autorių tyrimais ir panašaus pobūdžio sąvadais (plg. Mančesterio universiteto frazyną, žr. www.phrasebank.manchester.ac.uk), nusprendėme frazes pateikti pagal tekste atliekamą funkciją. Struktūrinį sąvado pagrindą sudaro Irinos Violc (Völz) studijoje (Völz 2016) pateiktas frazių skirstymo pagal funkcijas modelis. Rengdamos frazyną, pasirinkome kiek kitokių funkcijų išdėstymo būdą. Buvo nuspręsta perskirstyti grupes pagal tai, kurioje darbo dalyje, tikėtina, pavartota viena ar kita frazė. Violc klasifikacija buvo papildyta ir dar keliomis funkcinėmis grupėmis, kurių, mūsų požiūriu, joje trūko. Buvo sukurta nauja darbuose vartojamų frazių funkcijų klasifikacija, apimanti penkias stambias struktūrines dalis, smulkiau suskaidytas į 33 grupes. Pirmosios keturios dalys atitinka pagrindines struktūrines rašto darbo dalis: įvadą, teorinį pagrindimą, tyrimą ir rezultatų analizę, apibendrinimus ir išvadas. Penkta dalis teko universalesnio pobūdžio frazėms, kurių gali pasitaikyti bet kurioje darbo dalyje.

Frazyno paieška galima naudotis dviem būdais: pasirinkti vieną iš struktūrinių dalių arba surinkti dominantą paieškos žodį arba jo dalį. Jeigu studentui reikia frazių darbo įvadui, kuriame formuluojama darbo tema, atskleidžiamas jos naujumas ir aktualumas, apibrėžiami tikslai ir uždaviniai, keliamos hipotezės ir probleminiai klausimai, reikėtų rinktis skyrių „Įvadinė dalis“. Ten galima rasti frazes *Bakalauro darbe tirinama, kaip..., Baigiamojo darbo uždaviniai yra..., Bakalauro darbo tikslas – išanalizuoti..., Darbe siekiama patikrinti hipotezę..., Todėl šiame darbe daroma prielaida, kad... ir pan.* Frazių grupėje „Darbo struktūros pristatymas“ pateikiama frazių, kuriomis nusakoma darbo struktūra, išvardijamos pagrindinės darbo dalys, trumpai supažindinama su svarbiausiais darbo turinio aspektais, pavyzdžiui: *Darbą sudaro šios dalys:..., Empirinėje darbo dalyje nagrinėjama..., Literatūros apžvalgos skyriuje aptariami...* „Darbo metodų“ grupėje sukauptos frazės, kuriomis apibūdinami teorinėje bei empirinėje dalyje taikomi tyrimo ar analizės metodai ir priemonės, naudoti įrankiai, programos ir pan., pavyzdžiui: *Analizei atlikti buvo taikomi šie metodai..., Buvo dirbama su programa X..., Surinkti duomenys buvo apdoroti kompiuteriniu įrankiu...* Grupėje „Darbo aktualumas ir naujumas“ duodama frazių, kuriomis nusakomi dar neišspręsti klausimai ir problemos, dėstoma, kuo tirama tema aktuali tam tikrai mokslo šakai ar gyvenimui, pavyzdžiui: *Atliktas tyrimas unikalus tuo, kad..., Bakalauro darbo tema yra aktuali, nes..., Iki šiol niekas nebandė ištirti, kaip...*

Skyriuje „Teorinė dalis“ pateikiamos penkios frazių grupės. Darbe paprastai reikia teikti terminų apibrėžtis, juos interpretuoti, diskutuoti apie skirtingas terminų sampratas, vertinti jų vartojimą ir paplitimą. Kaip tai daroma, galima rasti pavyzdžių frazių grupėje „Terminijos paaiškinimai ir ribojimai“, pavyzdžiui: *Darbe vartojamas terminas X..., Paprastai X yra suvokiamas kaip..., Svarbu apibrėžti, kas yra laikoma...*

Grupėje „Citavimas, parafravimas ir referavimas“ duodama junginių, reikalingų norint apibūdinti išnagrinėtos literatūros šaltinius, paminėti autorius, kurie rašė panašiomis temomis ar nagrinėjo tos pačios srities klausimus, pacituoti, atpasakoti ar perfrazuoti jų mintis, palyginti skirtingų autorių nuomones ir pan., pavyzdžiui: *Ankstesni tyrėjai yra nustatę, kad..., Autoriai teigia, kad..., Daugelis autorių pažymi, kad..., Kiti autoriai yra linkę manyti, kad...* Darbo autoriaus nuomonei ir santykiui su kitų autorių nuomonėmis reikšti svarbios dvi šios dalies frazių grupės: „Pritarimas kitų nuomonei ir teigiamas jos vertinimas“ bei „Nepritarimas kitų nuomonei ir neigiamas jos vertinimas“. Pirmojoje galima rasti frazių *Drąsiai galima sutikti su šios autorės išvadomis..., Ši samprata išsiskiria iš kitų tuo, kad...* ir pan., antrojoje – pavyzdžių, kaip iškeliami atliktų tyrimų trūkumai, pabrėžiamas tyrimų, susijusių su rašomu darbu, nebuvimas, abejojama, kritikuojama, nepritariama kitų tyrėjų nuomonei, paneigiamas rezultatų teisingumas, pastebimos ar komentuojamos klaidos, pavyzdžiui: *Mokslinio tyrimo rezultatai neįtikino..., Ne su visais autoriaus teiginiais galima sutikti..., Ši nuomonė yra visiškai nepriimtina..., Ši nuomonė nėra pagrįsta..., Ši teorija neleidžia paaiškinti, kodėl...*

Skyrių „Tiriamoji dalis“ sudaro septynios frazių grupės. Pirmojoje „Būsimų veiksmy ir darbo žingsnių komentavimas“ – frazės, padedančios nusakyti dėstymo žingsnius, apibūdinti, apie ką bus toliau kalbama, atkreipti dėmesį į tai, kas bus svarbu, taip pat nurodyti, kad kai kas dar bus plačiau nagrinėjama, pavyzdžiui: *Apie tai dar bus kalbama tolesnėse darbo dalyse..., Dabar būtų svarbu panagrinėti..., Daugiau apie tai galima rasti tolesnėse dalyse..., Kitame skyriuje bus kalbama apie...* Čia taip pat galima rasti frazių, kuriomis reiškiamos „Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus“, pavyzdžiui: *Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta anksčiau..., Grįžtant prie X klausimo, galima patvirtinti..., Jau anksčiau minėjau, kad...;* „Tiriamosios medžiagos pristatymas, apibūdinimas ir klasifikavimas“, pavyzdžiui: *Anketos buvo siunčiamos elektroniniu paštu..., Buvo surinkti duomenys apie..., Iš kiekvienos grupės buvo atrinkta po..., Medžiaga atrinkta pagal šiuos požymius...;* „Tyrimo ir analizės aprašymas“, pavyzdžiui: *Analizei buvo pasirinkti tokie aspektai..., Duomenys buvo palyginti tarpusavyje..., Papildomai buvo tiriama, ar...;* „Duomenų apibūdinimas“, pavyzdžiui: *Analizės rezultatai yra tokie..., Antro testavimo metu nustatyta, kad..., Daugiau kaip pusė respondentų paminėjo, kad...;* „Pavyzdžių pateikimas“, pavyzdžiui: *Dar vienas pavyzdys galėtų būti..., Išnagrinėtas pavyzdys puikiai atskleidžia..., Kaip pavyzdį norėčiau paminėti...;* „Diagramų, paveikslų ar lentelių komentarai“, pavyzdžiui: *Analizės rezultatai pateikiami lentelėje..., Diagrama rodo, kad..., Iš schemeje pateiktos informacijos aiškėja...*

„Baigiamosios dalies“ frazės suskirstytos į dvi grupes: „Rezultatų apibendrinimas“ ir „Išvadų formulavimas“. Pirmojoje grupėje pateikiama frazių, kuriomis apibendrinami daliniai ar galutiniai atlikto tyrimo ar analizės rezultatai, gauti tyrimo ar analizės duomenys, pavyzdžiui: *Analizuojant duomenis, buvo nustatyta, kad..., Apibendrinant galima teigti, kad..., Gauti rezultatai tik patvirtina, kad...* Antrosios grupės junginių prireikia formuluojant baigiamąsias išvadas, pavyzdžiui: *Analizė leido daryti išvadą, kad...,*

Gauti rezultatai leidžia daryti išvadą, kad..., Išnagrinėjus pavyzdžius darytina išvada, kad..., Remiantis šiais rezultatais galima suformuluoti išvadą...

Paskutinėje dalyje „Bendrosios frazės“ frazyno naudotojai ras frazių, reikalingų įvairiose darbo dalyse ir atliekančių įvairių vaidmenį organizuojant tekstą ir mintį. Ji apima 16 frazių grupių: „Pabrėžimas ir išskyrimas“ (pavyzdžiui: *Analizuojant duomenis, būtina sutelkti dėmesį į..., Atliekant X reikia atsižvelgti į šiuos aspektus..., Derėtų atkreipti dėmesį į...*), „Papildymas“ (pavyzdžiui: *Be to, pasitaiko ir kitokių nuomonių..., Kita vertus, reikėtų paminėti ir tai, ..., Nereikia pamiršti ir fakto, kad...*), „Perėjimas prie kito aspekto“ (pavyzdžiui: *Yra ir kitokių nuomonių šiuo klausimu..., Labai svarbus ir kitas dalykas..., Ligi šiol niekas nemėgino išsiaiškinti, ar...*), „Konstatavimas, patvirtinimas“ (pavyzdžiui: *Akivaizdu, kad tai priklauso nuo..., Atlikta analizė leidžia teigti, kad..., Telieta konstatuoti, kad hipotezė nepasitvirtino...*), „Palyginimas, skirtumai ir panašumai“ (pavyzdžiui: *Abi pozicijos iš dalies sutampa..., Antrasis rezultatas yra žymiai geresnis..., Atlikti tyrimai skiriasi tuo, kad...*), „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas“ (pavyzdžiui: *Abu šie dalykai yra susiję tarpusavyje..., Galima įžvelgti tiesioginį ryšį tarp..., Santykis keičiasi priklausomai nuo...*) frazių grupės. „Priežastinių ryšių“ grupėje galima rasti frazių, kuriomis įvardijamos priežastys, parodoma, kad kas nors yra nulemta ar priklauso nuo tam tikrų veiksnių, prieš tai minėtos priežastys susiejamos su pasekmėmis, įvardijama įtaka, pavyzdžiui: *Būtent šis veiksnys lėmė..., Galutiniams tyrimo rezultatams įtakos galėjo turėti..., Kaip pagrindinę priežastį galima nurodyti...* Grupėje „Bendro problemos konteksto nusakymas“ vartojamos frazės, kuriomis įvardijama tai, kas yra visuotinai pripažįstama, pateikiama paplitusi nuomonė, įprastas, nusistovėjęs ir dažnai neginčijamu laikomas požiūris, apibūrinamas bendras kontekstas ir tendencijos, pavyzdžiui: *Dažnas yra susidūręs su problema, kad..., Moksliniais tyrimais įrodyta, kad..., Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ grupėi priklausančiomis frazėmis įvardijama tai, kas yra neuztikrinta, nusakoma, kad kuo nors abejojama ar kažkas nėra labai įtikinama, pavyzdžiui: *Abejonių kelia pats faktas, jog..., Buvo spėjama, kad..., Daroma prielaida, kad..., Yra tik labai maža tikimybė, kad...* „Teksto perfrazavimo“ grupės frazės nurodo, kad ta pati mintis dabar bus nusakyta kitais žodžiais, pavyzdžiui: *Kitais žodžiais tariant..., Tiksliau sakant,...* Atskiroje grupėje vartotojas ras frazes, kuriomis „tikslinama, plačiau paaiškinama“, pakomentuota tai, kas ką tik buvo pasakyta, kas bus atskleista, kaip reikėtų suprasti vieną ar kitą dalyką, pavyzdžiui: *Čia iš esmės kalbama apie tai, kad..., Iš šio sakinio darosi aišku, kad..., Reikia suprasti, kad...* Grupėje „Tiksli ir siekiai“ duodama junginių, padedančių atkreipti dėmesį į tai, ko reikia tam tikslui įgyvendinti, vartojamos tokios frazės kaip: *Analizuojant buvo siekiama nustatyti..., Bandoma išsiaiškinti, kaip..., Kad būtų galima palyginti rezultatus, reikia...* Į atskirą šios dalies grupę „Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai“ sudėtos frazės, kuriomis aiškinama ar komentuojama teksto sandara, įvardijama, kodėl buvo pasirinkta vienaip ar kitaip pateikti darbo medžiagą ar nuo ko nors pradėti, taip pat apribojami darbo tikslai ar skaitytojo lūkesčiai, pasakoma, kas nebuvo tirta, ko nereikėtų tikėtis iš šio darbo, pavyzdžiui: *Apie tai plačiau šiame darbe rašoma nebus..., Ankstesnių tyrimų duomenys**

nebuvo įtraukti..., Dalis surinktų duomenų buvo nepanaudoti, nes... Dėl minėtų priežasčių atsisakyta tirti... Grupėje „Autoriaus nuomonė apie savo paties darbą“ jo privalumai ir trūkumai, kilę sunkumai ir problemos, ateities tyrimų perspektyvos ir pan. nusakoma tokiomis frazėmis: *Bandymo rezultatai yra patikimi..., Buvo sunku surinkti duomenis..., Dar būtų naudinga iširti ir X..., Pagrindinis darbo privalumas yra..., Šie rezultatai gali būti panaudoti...* ir pan. Mokslinio stiliaus tekstams svarbus ir autoriaus išsivardijimas. Šiam tikslui skirtoje grupėje teikiamomis frazėmis darbo autorius gali išsivardyti pats, dažniausiai kalbėdamas apie save trečiuoju arba vienskaitos ir daugiskaitos pirmuoju asmeniu, pavyzdžiui: *Anketa sudaryta darbo autorės..., Mano nuomone..., Mūsų tyrime buvo nagrinėta..., Šio darbo autorius mano...*

Kai kurių sričių rašto darbuose yra įprasta dėkoti darbo vadovui ir kitiems asmenims už pagalbą arba pastabas, pavyzdžiui: *Autorė dėkoja darbo vadovei už..., Norėčiau padėkoti tyrimo dalyviams..., Už vertingas pastabas autorius dėkoja...* Reikiamų frazių galima rasti grupėje „Padėkos“.

Iš viso akademinį frazių sąvade pateikta apie 3,5 tūkst. studentų baigiamiesiems darbams tinkamų frazių. Frazių grupių apimtis gerokai skiriasi. Didžiausią grupę sudaro duomenims apibūdinti vartojamos frazės (13 grupė), o mažiausią – reiškiančios padėką (33 grupė).

Tikimės, kad šis sąvadas bus naudinga pagalbinė priemonė lietuvių kaip gimtąja (ar antrąja) kalba rašantiems įvairių studijų pakopų ir specialybių studentams. Džiaugsimės, jei sąvadas bus pravartus ir kitiems mokslo darbus rašantiems asmenims ar kitakalbiam lietuvių kalbos vartotojams, pasitelkiantiems jį kaip informacinę ar mokomąją priemonę.

Literatūra

- Akelaitis G., Pečkuvienė L., Žilinskienė V. 2009: *Specialybės kalba*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
- Alaunienė Z. 2005: Akademinį tekstų struktūra ir jos raiška, *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika* 7(1), 63–67.
- Alaunienė Z., Valskys V. 2009: Metakalbos elementai akademinuose studentų tekstuose, *Žmogus ir žodis* 1, 5–12.
- Buivydienė V., Kirvaitis R., Rutkienė L., Vladarskienė R. 2019: *Akademinė ir profesinė kalba: tekstų ypatybės ir kūrimas*. Vilnius: Technika.
- Celiešienė V., Džežulskienė J. 2009: *Profesinės kalbos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
- Kazlauskienė A., Rimkutė E., Bielinskienė A. 2010: *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra*. Kaunas: VDU leidykla.
- Kvašytė R., Macienė J. 2010: *Mokslinio darbo pradmenys*. Šiaulių universiteto leidykla.
- Maslauskaitė A. 2008: *Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
- Rienecker L., Jørgensen P. S. 2003: *Kaip rašyti mokslinį darbą*. Vilnius: Aidai.
- Rimkutė E., Utkā A. 2012: *Metodiniai patarimai rašantiems kalbotyros darbus*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
- Vilkienė L. 2016: *Lituanistų tiriamųjų kalbinių darbų rengimo gairės*, interneto prieiga: www.flf.vu.lt.
- Völz I. 2016: *Lexikalische Textgliederung beim wissenschaftlichen Schreiben in der Fremdsprache Deutsch*. Kassel University Press.